

مسلسل: ۱۸۱۸۹

اردیبهشت ۱۴۰۱

دیپلماسی پارلمانی (۳)
اتحادیه بین‌المجالس جهانی و دیپلماسی
مجلس شورای اسلامی

دفتر مطالعات سیاسی

مرکز پژوهش‌ها
مجلس شورای اسلامی

شماره مسلسل: ۱۸۱۸۹
کد موضوعی: ۲۶۰

شناسنامه گزارش

عنوان گزارش: دیپلماسی پارلمانی (۳) اتحادیه بین‌المجالس جهانی و دیپلماسی مجلس شورای اسلامی

نام دفتر: دفتر مطالعات سیاسی (گروه مطالعات پارلمانی)

تهیه و تدوین: مصطفی دلاورپور اقدم

ناظر علمی: مهدی امیری

اظهار نظر کننده: محمد آدمی

واژه‌های کلیدی:

۱. دیپلماسی پارلمانی
۲. اتحادیه بین‌المجالس جهانی
۳. مجلس شورای اسلامی
۴. هیئت‌های پارلمانی

تاریخ انتشار: ۱۴۰۱/۲/۱۰

فهرست مطالب

۱.....	چکیده
۳.....	مقدمه
۵.....	گفتار اول - جایگاه اتحادیه بین‌المجالس جهانی در ساختار روابط بین‌الملل
۸.....	گفتار دوم - اعضای همکار و اهداف اتحادیه بین‌المجالس جهانی
۱۰.....	گفتار سوم - ارکان اتحادیه بین‌المجالس جهانی
۱۰.....	۳-۱. مجمع
۱۲.....	۳-۲. شورای حکام
۱۵.....	۳-۳. کمیته اجرایی
۱۶.....	۳-۴. دبیرخانه
۱۸.....	گفتار چهارم - کمیته‌های دائمی اتحادیه بین‌المجالس جهانی
۲۱.....	گفتار پنجم - اولویت‌های راهبردی اتحادیه بین‌المجالس جهانی
۲۳.....	گفتار ششم - گروه‌های جغرافیای اتحادیه بین‌المجالس جهانی
۲۴.....	گفتار هفتم - عملکرد مجلس شورای اسلامی در اتحادیه بین‌المجالس جهانی
۲۷.....	جمع‌بندی و نتیجه‌گیری
۲۸.....	منابع و مأخذ

دیپلماسی پارلمانی (۳) اتحادیه بین‌المجالس جهانی و دیپلماسی مجلس شورای اسلامی

چکیده

مهم‌ترین نتایج حاصل از بررسی ساختار، اهداف و مأموریت اتحادیه بین‌المجالس جهانی و بررسی فعالیت‌های دیپلماتیک قوه مقننه در اتحادیه مذکور عبارتند از:

۱. در راستای کارآمدسازی دیپلماسی پارلمانی متوازن، لازم است تمهیدات لازم برای عضویت نمایندگان کارآمد و باتجربه مجلس شورای اسلامی در بخش‌های تأثیرگذاری مانند شورای حکام، کمیته اجرایی یا عضویت آنان در کمیته‌های دائمی اتحادیه‌های بین‌المجالس جهانی فراهم شود.

۲. اتحادیه بین‌المجالس جهانی اولین نهاد پارلمانی است که در بحث دیپلماسی پارلمانی چندجانبه توانسته است جایگاه برجسته‌ای را در عرصه روابط بین‌الملل پیدا کند، به‌طوری که تا آوریل ۲۰۲۲، از ۱۹۳ کشور دنیا، نمایندگان ۱۷۸ پارلمان دنیا در این اتحادیه به‌عنوان عضو رسمی و ۱۴ نهاد بین‌المللی نیز به‌عنوان اعضای ناظر، در اتحادیه عضویت دارند.

۳. بررسی اولویت‌های اتحادیه بین‌المجالس جهانی مبین این واقعیت است که توجه مجالس قانونگذاری دنیا به جنبه‌های نرم‌افزاری قدرت در حال افزایش است که از مصادیق آنها می‌توان به طرح مکرر موضوعات مرتبط با حکمرانی مردم پایه، حقوق بشر، توانمندسازی جوانان در اداره کشور، صلح پایدار، تغییرات آب و هوایی و آلودگی‌های زیست‌محیطی، گفتگوهای پارلمانی، تثبیت دموکراسی، توسعه پایدار و سازوکارهای شکل‌گیری مجالس دانش‌بنیان و فناوری پایه در نشست‌های مجمع اتحادیه بین‌المجالس جهانی و کنفرانس رؤسای مجالس دنیا اشاره کرد. این امر نشان می‌دهد قانونگذاران دنیا به این فهم مشترک دست یافته‌اند که بازیگری در عرصه روابط بین‌الملل و سیاست داخلی از ثبات و انسجام لازم برخوردار است که بتواند در برنامه‌ریزی‌های بلندمدت از جنبه‌های قدرت و امنیت نرم غافل نشود.

۴. اتحادیه بین‌المجالس جهانی مهم‌ترین کانون برای اشتراک‌گذاری دانش و تجارب پارلمانی است که در صورت بومی‌سازی تجارب سازنده، نقش مهمی را در کارآمدسازی ظرفیت‌های تقنینی، نظارتی و دیپلماسی پارلمانی جمهوری اسلامی ایران ایفا می‌کند.

۵. نقش‌آفرینی و اثرگذاری زنان نماینده در مجالس قانونگذاری دنیا از یک روند افزایشی برخوردار

بوده است، به‌طوری که اتحادیه بین‌المجالس جهانی در وب‌سایت رسمی خود درگاه جداگانه‌ای را با عنوان «زنان در سیاست» تعبیه کرده است که مهم‌ترین هدفش را افزایش حضور نمایندگان زن در اجلاس‌های اتحادیه معرفی کرده و بسیاری از پُست‌های سازمانی اتحادیه بین‌المجالس در اختیار نمایندگان زن است. با استناد به گزارش اتحادیه بین‌المجالس جهانی، از ۴۸ کشوری که در آنها در سال ۲۰۲۱ انتخابات پارلمانی برگزار شده است، زنان موفق شده‌اند ۲۸/۶ درصد کرسی نمایندگی مجلس را تصاحب کنند که در مقایسه با سال ۲۰۲۰، به میزان ۲/۱ درصد افزایش یافته است.^۱

۶. هر چند با افزایش دامنه و تعداد کشورها در اتحادیه‌های پارلمانی، اتخاذ سیاست‌های یکپارچه مشکل‌تر می‌شود، ولی فضای چانه‌زنی بیشتری برای هیئت‌های دیپلماتیک مجالس قانونگذاری دنیا فراهم می‌شود. برای مثال گستردگی اتحادیه بین‌المجالس جهانی این مزیت را به همراه دارد که در حاشیه اجلاس بتوان روابط پارلمانی دوجانبه یا چند جانبه با سایر مجالس قانونگذاری با اولویت کشورهای همسایه و همراه را افزایش داد. برای مثال بسترسازی و مذاکره برای تأسیس اتحادیه بین‌المجالس شانگهای، اتحادیه بین‌المجالس مقاومت اسلامی، اتحادیه بین‌المجالس کشورهای همسایه افغانستان یا اتحادیه بین‌المجالس کشورهای حاشیه دریای خزر در حاشیه اجلاس‌های اتحادیه بین‌المجالس، نقش مهمی را در توسعه امنیت پایدار منطقه‌ای ایفا می‌کند.

۷. با تشکیل کمیته همکاری اتحادیه بین‌المجالس جهانی با سازمان ملل، نفوذ این اتحادیه در مجمع عمومی سازمان ملل بیشتر شده است. تعامل و همکاری اتحادیه بین‌المجالس جهانی با سازمان ملل به حدی رشد یافته است که مجالس برخی کشورها مانند مجلس آلمان (بوندستاگ) خواستار تغییر نام اتحادیه بین‌المجالس جهانی به «مجمع پارلمانی سازمان ملل»^۲ شده‌اند. شایان ذکر است به‌منظور افزایش توان چانه‌زنی مجالس قانونگذاری در مراودات بین‌المللی، این اتحادیه دفاتری را نیز در وین (اتریش) و نیویورک (سازمان ملل) تأسیس کرده است که زیر نظر دبیرکل اتحادیه بین‌المجالس جهانی فعالیت می‌کنند.

۸. تدوین سند راهبرد بین‌المجالس جمهوری اسلامی ایران با مشارکت وزارت امور خارجه، اداره امور بین‌الملل قوه مقننه و مرکز پژوهش‌ها براساس اولویت‌های سیاست خارجی در برنامه هفتم توسعه و گام دوم انقلاب، از پیشران‌های شکل‌گیری دیپلماسی پارلمانی در تراز انقلاب اسلامی است.

1. <https://www.ipu.org/news/press-releases/2022-03/new-ipu-report-more-women-in-parliament-and-more-countries-with-gender-parity>

2. United Nations Parliamentary Assembly

«نظام‌های پارلمانی»^۱ به دو دسته «تک مجلسی»^۲ و «دومجلسی»^۳ تقسیم می‌شوند.^۴ با تکرار و پیچیدگی بازیگران عرصه روابط بین‌الملل و گسترش سازمان‌های بین‌المللی دولتی و غیردولتی، لزوم بهره‌گیری از تمامی ظرفیت‌های دیپلماسی پارلمانی رو به افزایش است. گروه‌های دوستی، هیئت‌های پارلمانی، دیپلماسی چهره به چهره یا رایزنی تلفنی رئیس قوه مقننه با مقام‌های عالی‌رتبه سایر کشورها، سخنرانی ریاست محترم مجلس شورای اسلامی در کنفرانس‌های بین‌المللی و نقش‌آفرینی گروه بین‌المجالس جمهوری اسلامی ایران در مجامع پارلمانی تنها بخشی از ظرفیت‌های دیپلماتیک قوه مقننه در راستای منافع ملی است. در این میان اتحادیه بین‌المجالس جهانی، مهم‌ترین سازمانی است که در صورت نگاه راهبردی به آن و تبیین برنامه‌ای مناسب، می‌تواند فضای تنفسی و قدرت مانور مجلس شورای اسلامی در عرصه روابط بین‌الملل را افزایش دهد.

در جلسه علنی ۲۲ مردادماه ۱۳۹۹ مجلس شورای اسلامی ۱۵ نفر از نمایندگان برای عضویت در شورای اجرایی بین‌المجالس جمهوری اسلامی ایران انتخاب شدند.^۵ با استناد به منشور اتحادیه بین‌المجالس جهانی، مجالس قانونگذاری مکلفند مصوبات و قطعنامه‌های اتحادیه را به پارلمان‌های خود گزارش دهند.^۶

منشور اتحادیه بین‌المجالس جهانی شامل بیست ماده، آخرین بار در مه ۲۰۲۱ اصلاح شد. هرگونه اصلاحیه در اساسنامه باید به صورت مکتوب سه ماه قبل به دبیرکل اتحادیه ارائه گردد تا در اولین نشست مجمع مطرح شود.^۷ هرگونه اصلاحیه فرعی نیز باید حداقل ۶ هفته قبل از جلسه مجمع به صورت کتبی به دبیرخانه اتحادیه بین‌المجالس جهانی ارائه شود.^۸ پس از استماع نظر شورای حکام با اکثریت ساده، مجمع در مورد پیشنهادهای مطروحه با اکثریت دوسوم آرا تصمیم‌گیری می‌کند.

«اتحادیه بین‌المجالس جهانی» در حال حاضر قدیمی‌ترین، اثرگذارترین و سازمان‌یافته‌ترین مجمع پارلمانی دنیاست که نزدیک به ۱۳۵ سال سابقه فعالیت دارد. شایان ذکر است این اتحادیه در سال

1. Parliamentary Systems

2. Unicameral

3. Bicameral

4. <https://www.ipu.org/national-parliaments>

۵. آقایان احمد نادری، محمدرضا دشتی اردکانی، مجتبی یوسفی، جلیل مختار، ابوالفضل عمویی، محسن فتحی، سیدمهدی فرشادان، مجتبی رضاخواه، علی رضایی، مرتضی آقا طهرانی، محمد سرگزی، رحمتا... نوروزی، مرتضی محمودوند، روبرت بگلریان و خانم الهام آزاد پانزده عضو شورای اجرایی بین‌المجالس در مجلس یازدهم هستند.

۶. ماده (۶) اساسنامه اتحادیه.

۷. بند «۱» ماده (۳۰) منشور اتحادیه بین‌المجالس.

۸. بند «۲» ماده (۳۰) منشور اتحادیه بین‌المجالس.

۱۸۸۹ توسط «ویلیام راندل کرامر»^۱ انگلیسی و «فردریک پاسی»^۲ فرانسوی در پاریس با رویکرد گسترش صلح و امنیت، توسعه دموکراسی و همکاری متقابل ملت‌ها از طریق پارلمان‌ها پایه‌گذاری شد و مقر آن در ژنو سوئیس است. «اتحادیه بین‌المجالس جهانی» اولین سازمان پارلمانی است که در تأسیس سازمان ملل و دیوان دآوری لاهه مشارکت داشت. سال ۲۰۱۹، صدوسی‌ومین سالگرد تأسیس اتحادیه بین‌المجالس بود.

تصویر ۱. بنیانگذاران اتحادیه بین‌المجالس جهانی

براساس ماده دوم اساسنامه، «مقر اتحادیه»^۳ در ژنو سوئیس قرار دارد.^۴ تاکنون ۳ بار مقر اتحادیه بین‌المجالس جهانی تغییر کرده است.

جدول ۱. مقرهای اتحادیه بین‌المجالس جهانی از بدو تأسیس

زمان	۱۸۹۲-۱۹۱۱ میلادی	۱۹۱۱-۱۹۱۴ میلادی	۱۹۱۴-۱۹۲۰ میلادی	۱۹۲۱ تاکنون
مقر اتحادیه	برن سوئیس	بروکسل بلژیک	اسلو (نروژ)	ژنو سوئیس

1. William Randal Cremer
2. Fredric Passy
3. Union's Headquarter

۴. ماده (۲) اساسنامه.

تصویر ۲. لوگوی اتحادیه بین‌المجالس جهانی

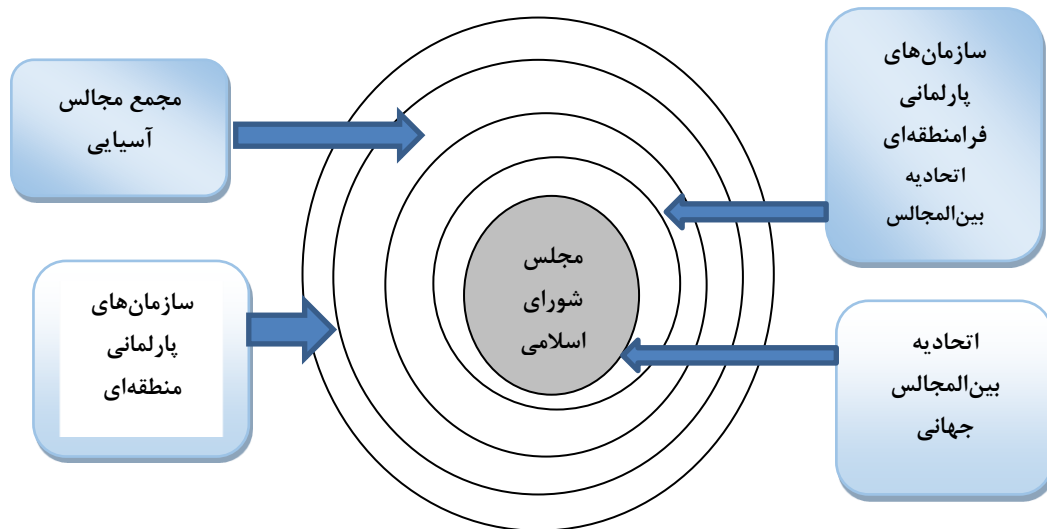
فعالیت اتحادیه بین‌المجالس جهانی به سمت ایجاد دموکراسی‌های مبتنی بر نمایندگی، مشارکت در زمینه صلح و امنیت جهانی، توسعه پایدار، حقوق بشر، حقوق بین‌الملل، افزایش مشارکت زنان در عرصه سیاست، آموزش، علوم و فرهنگ متمرکز شده است. تمامی نهادهای تابعه سازمان ملل، اتحادیه‌های پارلمانی منطقه‌ای و سازمان‌های بین‌المللی غیردولتی، اعضای ناظر دائمی اتحادیه بین‌المجالس جهانی را تشکیل می‌دهند. کشورهایی که در اتحادیه بین‌المجالس عضویت ندارند بیشتر شامل کشورهای کوچک و جزیره‌ای هستند. بین

۶/۵ تا ۷ میلیارد نفر، جمعیت کشورهایی‌اند که مجالس آنها در اتحادیه بین‌المجالس عضو هستند.

گفتار اول – جایگاه اتحادیه بین‌المجالس جهانی در ساختار روابط بین‌الملل

یکی از ابزار دیپلمات‌ها برای هم‌افزایی ظرفیت‌ها در حوزه سیاست خارجی، نهادسازی براساس اهداف، منافع، هویت و تهدید مشترک است. این موضوع در حوزه دیپلماسی پارلمانی نیز صدق می‌کند به‌طوری که امروزه اتحادیه‌های پارلمانی به یکی از کنشگران فعال حوزه روابط بین‌الملل ارتقا یافته‌اند. کوچک‌ترین واحد بین‌المللی پارلمانی، اتحادیه‌های بین‌المجالس منطقه‌ای‌اند. این اتحادیه‌ها به‌صورت دوجانبه یا چندجانبه فعالیت می‌کنند. نهادهای پارلمانی منطقه‌ای براساس عناصر هویتی مشترک مانند زبان و دین یکسان یا براساس عوامل اقتصادی و جغرافیایی مانند مجاورت سرزمینی یا همسایگی پیرامون یک منطقه جغرافیایی استراتژیک تأسیس می‌شوند. در این میان مشارکت فعال هیئت‌های دیپلماتیک مجلس شورای اسلامی در «مجمع مجالس آسیایی»، «اتحادیه بین‌المجالس کشورهای اسلامی» و «اتحادیه بین‌المجالس جهانی» نقش راهبردی را در توسعه دیپلماسی فعال پارلمانی در تراز انقلاب اسلامی ایفا می‌کند.

تصویر ۳. جایگاه اتحادیه‌های پارلمانی در راهبرد دیپلماسی متوازن مجلس شورای اسلامی

در اولین حلقه دیپلماسی پارلمانی، نهادهایی قرار دارند که توانسته‌اند در چارچوب نظریات همگرایی، گام‌های لازم برای ایجاد یک نهاد جهان‌شمول را بردارند که تنها مصداق آن اتحادیه بین‌المجالس جهانی است. در حلقه دوم و سوم، سازمان‌هایی قرار دارند که براساس مذهب یا هویت مشترک یا مجاورت جغرافیایی به سمت همگرایی حرکت کرده‌اند. برای مثال اتحادیه بین‌المجالس اسلامی براساس همگرایی مذهبی و مجمع مجالس آسیایی براساس همگرایی جغرافیایی ایجاد شده‌اند. یکی از ملزومات دیپلماسی پارلمانی متوازن، غربالگری هوشمندانه اتحادیه‌های پارلمانی براساس اولویت‌های نظام در گام دوم انقلاب و بررسی زمینه‌های همکاری مجلس شورای اسلامی با آنهاست. تشریک مساعی و رایزنی‌های سیاسی نمایندگان مجلس شورای اسلامی در حاشیه نشست‌های مجمع بین‌المجالس، نقش کاتالیزوری را برای دستیابی به یک الگوی مشترک پارلمانی برای حل و فصل چالش‌های منطقه‌ای و جهانی ایفا می‌کند. همان‌گونه که در دیپلماسی دفاعی و رسمی، بازیگران با همگرایی امنیتی و سیاسی تلاش می‌کنند به سمت منطقه‌گرایی حرکت کنند، در حوزه دیپلماسی پارلمانی نیز کشوری می‌تواند در اتحادیه‌های پارلمانی قاره‌ای و اتحادیه بین‌المجالس تحرک بیشتری داشته باشد که در گام اول تجارب ارزنده‌ای در بخش منطقه‌گرایی پارلمانی به‌دست آورده باشد.

تصویر ۴. پیشران‌های شکل‌گیری اتحادیه‌های پارلمانی

اتحادیه بین‌المجالس جهانی، اولین سازمان پارلمانی است که در تأسیس سازمان ملل و دیوان داوری لاهه نیز مشارکت داشت.^۱ با امضای موافقتنامه همکاری بین دبیرکل وقت سازمان ملل و اتحادیه بین‌المجالس جهانی در ۲۴ ژوئیه ۱۹۶۹ و تصویب آن در مجمع عمومی سازمان ملل، همکاری دو نهاد مهم بین‌المللی آغاز شد.^۲ سرعت این همکاری‌ها به حدی بود که اتحادیه بین‌المجالس جهانی در پنجاهمین سالروز ایجاد سازمان ملل در سال ۱۹۹۵، اجلاس خود را در صحن مجمع عمومی سازمان ملل برگزار کرد.^۳ با صدور قطعنامه‌ای در ۱۹ نوامبر ۲۰۰۲، اتحادیه بین‌المجالس جهانی به‌عنوان عضو ناظر مجمع عمومی سازمان ملل برگزیده شد و با ایجاد «دفتر ارتباط»^۴ در سازمان ملل، جایگاه بین‌المللی آن ارتقا یافت.^۵ مهم‌ترین هدف دفتر اتحادیه بین‌المجالس جهانی در نیویورک، تقویت «دمکراسی نمایندگی»^۶ عنوان شد. اتحادیه بین‌المجالس جهانی همچنین عضو مشورتی شورای اجتماعی و اقتصادی سازمان ملل است.

مجمع عمومی سازمان ملل با تصویب قطعنامه‌ای به تاریخ ۱۱ نوامبر ۲۰۰۸ خواستار گسترش همکاری‌های دوجانبه با اتحادیه بین‌المجالس شد که ضریب نفوذ و تأثیرگذاری این نهاد پارلمانی

۱. تاکنون سه بار مقر اتحادیه تغییر کرده است. در ۱۸۹۲ - ۱۹۱۱ برن سوئیس، ۱۹۱۱ - ۱۹۱۴ بروکسل بلژیک، ۱۹۱۴ - ۱۹۲۰ اسلو بلژیک و از ۱۹۲۰ تاکنون ژنو سوئیس.

2. United Nations General Assembly Session 51 Resolution 7. A/RES/51/7 7 November 1996. Retrieved 2007-09-10.

3. United Nations General Assembly Session 51 Document 402. A/51/402 25 September 1995. Retrieved 2007-09-10.

4. liaison office

5. United Nations General Assembly Session 57 Resolution 32. A/RES/57/32

6. Representative democracy

بین‌المللی را دو چندان کرده^۱ و دورنمای سازنده‌ای را برای همکاری‌های مشترک پارلمانی در جهت مقابله با خشونت، امنیت غذایی، بحران مالی جهانی، تروریسم و تقویت نقش مجالس قانونگذاری در توسعه نظام تصمیم‌گیری امنیتی، سیاسی و اقتصادی ترسیم کرده است.^۲

اتحادیه بین‌المجالس جهانی از سال ۲۰۱۱ یک برنامه پنج‌ساله را ترسیم کرده است که بتواند نفوذش را به‌عنوان همکار سازمان ملل در عرصه بین‌الملل محکم‌تر کند. تبیین استراتژی پنج‌ساله حاکی از آن است که اگر سازمان ملل را دولت در نظر بگیریم، اتحادیه بین‌المجالس خواستار آن است که نقش پارلمان جهانی را ایفا کند. در نتیجه سازمان ملل یک پارلمان خواهد داشت که در آینده می‌تواند این سازمان را به‌صورت یک نهاد دموکراتیک درآورد.

اتحادیه بین‌المجالس جهانی هر ساله در اجلاس پاییزه و با استناد به توافقنامه اتحادیه با سازمان ملل، جلسه استماعی را با عناوین مرتبط با حقوق بشر، توسعه پایدار و استقرار دموکراسی برگزار می‌کند که در آن ضمن دریافت نظرات دبیر کل سازمان ملل و نهادهای تابعه آن، اسناد و یافته‌های اتحادیه نیز در مجمع عمومی سازمان ملل منتشر می‌شود.^۳

گفتار دوم - اعضای همکار و اهداف اتحادیه بین‌المجالس جهانی

با توجه به نقش قابل توجه اتحادیه بین‌المجالس جهانی در تحولات مرتبط با حوزه دیپلماسی پارلمانی، بسیاری از نهادهای سیاسی و اقتصادی بین‌المللی در جایگاه اعضای ناظر و همکار تلاش می‌کنند از ظرفیت بالای مجالس قانونگذاری دنیا برای گسترش همکاری‌های دوجانبه و چندجانبه استفاده کنند. در این میان مذاکره و رایزنی هیئت پارلمانی جمهوری اسلامی ایران با اعضای رسمی و همکار اتحادیه بین‌المجالس جهانی، فرصت مغتنمی را برای توسعه روابط با سایر مجالس قانونگذاری فراهم کرده است. اعضای همکار اتحادیه بین‌المجالس جهانی عبارتند از:

- کمیته بین‌المجالس اتحادیه پولی و اقتصادی آفریقای غربی،^۴
- مجمع بین‌المجالس دولت‌های مستقل مشترک المنافع،^۵

۱. برای دیدن متن کامل قطعنامه به نشانی اینترنتی زیر رجوع شود:

Cooperation between the United Nations and Inter – Parliamentary Union, <http://www.ipu.org>, 11 November 2008

۲. در بند «۳» ماده (۱) اساسنامه اتحادیه اشاره شده «مجمع برای تسهیل و تسریع دستیابی به اهداف مشترک، از انعقاد توافقنامه‌های همکاری با سازمان ملل، سازمان‌های منطقه‌ای بین‌المجالس و سایر سازمان‌های بین‌المللی دولتی و غیردولتی حمایت می‌کند».

برای دیدن متن کامل اساسنامه اتحادیه بین‌المجالس به نشانی اینترنتی زیر رجوع شود:

Statutes of the Interparliamentary Union, <http://www.ipu.org/strct-e/statutes-new.htm>

3. <http://www.ipu.org/un-e/un-hearings.htm>

4. Inter-Parliamentary Committee of the West African Economic and Monetary Union (WAEMU)

5. Inter-parliamentary Assembly of Member Nations of the Commonwealth of Independent States

- پارلمان جامعه اقتصادی دولت‌های غرب آفریقا،^۱
- مجمع قانونگذاری شرق آفریقا،^۲
- پارلمان جامعه پولی و اقتصادی آفریقای مرکزی،^۳
- مجمع پارلمانی شورای اروپا،^۴
- پارلمان آمریکای لاتین و حوزه کارائیب،^۵
- مجمع پارلمانی همکاری اقتصادی دریای سیاه،^۶
- مجمع پارلمانی فرانکوفون^۷ (مجالس قانونگذاری کشورهای فرانسوی زبان)،
- پارلمان اروپا،
- پارلمان آند،^۸
- پارلمان آمریکای مرکزی،^۹
- پارلمان عرب.

اهداف راهبردی اتحادیه بین‌المجالس جهانی عبارتند از:

- کار بیشتر با منابع محدود: اتحادیه بین‌المجالس جهانی به عنصر خلاقیت، بسیار توجه می‌کند که از مصادیق آن می‌توان به استفاده از ظرفیت رسانه‌های اجتماعی جهت انتقال پیام یا پیدا کردن زمینه‌های هم‌افزایی با شرکای راهبردی اشاره کرد.
- احترام به حقوق زنان،
- ترویج ارزش‌های مشترک حقوق بشری،
- ترویج صلح، پیشگیری از منازعه و تقویت امنیت،
- ترویج گفتگو و همکاری بین مجالس قانونگذاری دنیا،
- حمایت از قانونگذاران جوان،
- رفع خلأهای توسعه مردم‌سالاری.

-
1. Parliament of the Economic Community of West African States (ECOWAS)
 2. East African Legislative Assembly (EALA)
 3. Parliament of the Central African Economic and Monetary Community (CEMAC)
 4. Parliamentary Assembly of the Council of Europe (PACE)
 5. Latin American and Caribbean Parliament (PARLATINO)
 6. Parliamentary Assembly of the Black Sea Economic Cooperation (PABSEC)
 7. Parliamentary Assembly of La Francophonie (APF)
 8. Andean Parliament

پارلمان آند از ژانویه ۱۹۸۴ با حضور مجالس قانونگذار کشورهای ونزوئلا، اکوادور، پرو و بولیوی فعالیت خود را آغاز کرد و مقر آن در بوگوتای کلمبیا قرار دارد.

9. Central American Parliament (PARLACEN)

گفتار سوم - ارکان اتحادیه بین‌المجالس جهانی

پس از اجلاس صد و هشتم اتحادیه بین‌المجالس جهانی در شیلی در سال ۲۰۰۳، تغییرات ساختاری عمده‌ای در این اتحادیه به وجود آمد و ساختارش شبیه سازمان ملل شده است.^۱ با استناد به ماده (۸) اساسنامه اتحادیه بین‌المجالس، این اتحادیه از چهار رکن مجمع، شورای حکام، کمیته اجرایی و دبیرخانه تشکیل شده است.

۱-۳. مجمع

مجمع پیش‌تر با عنوان «کنفرانس پارلمانی»^۲ فعالیت می‌کرد، ولی به تبعیت از سازمان ملل به مجمع تبدیل شد. با توجه به تأکید اتحادیه بر نقش فعال زنان نماینده در فرایندهای تصمیم‌گیری، تعداد قانونگذاران زن در مجمع از یک روند افزایشی برخوردار بوده است.^۳ مجمع سالیانه دو اجلاس بهاره و پاییزه را برگزار می‌کند که تاریخ و مکان آن توسط شورای حکام مشخص می‌شود.^۴ مراسم افتتاحیه اجلاس‌های مجمع با سخنرانی رئیس اتحادیه آغاز می‌شود.^۵ تعداد نمایندگان شورای اجرایی مجالس قانونگذاری متناسب با جمعیت آنهاست.^۶ مجمع در هر اجلاس، دستور کار جلسه بعدی خود را مشخص می‌کند.^۷ مجمع ممکن است یک مورد اضطراری را در دستور کار قرار دهد.^۸ فقط نمایندگانی که در اجلاس حضور دارند از حق رأی برخوردارند و هیچ عضوی نمی‌تواند به صورت غیابی در فرایند رأی‌گیری شرکت داشته باشد.^۹ شایان ذکر است دویست و ششمین نشست اتحادیه بین‌المجالس جهانی در ۱۳ نوامبر ۲۰۲۰ (۲۲ آبان‌ماه ۱۳۹۹) برگزار شد. در این نشست آقای احمد نادری^{۱۰}، رئیس شورای اجرایی اتحادیه بین‌المجالس جهانی مجلس یازدهم به همراه آقای مجتبی رضاخواه^{۱۱} از اعضای اتحادیه بین‌المجالس مجلس شورای اسلامی حضور داشتند.

مهم‌ترین وظایف مجمع اتحادیه بین‌المجالس جهانی عبارتند از :

1. Source: <http://www.ipu.org>
2. Parliamentary Conferences
3. <https://www.ipu.org/about-us/structure/assembly>

۴. بند «۱» ماده (۹) اساسنامه اتحادیه.

۵. ماده (۱۱) اساسنامه اتحادیه.

۶. بندهای «۱» و «۲» ماده (۹) اساسنامه اتحادیه.

شورای اجرایی به نمایندگان مجالس قانونگذاری کشورهای عضو در اتحادیه بین‌المجالس جهانی اطلاق می‌شود.

۷. بند «۱» ماده (۱۴) اساسنامه اتحادیه.

۸. بند «۲» ماده (۱۴) اساسنامه اتحادیه.

۹. بند «۱» ماده (۱۵) اساسنامه اتحادیه.

۱۰. نماینده محترم مردم شریف تهران، اسلامشهر، ری و شمیرانات در مجلس یازدهم.

۱۱. نماینده محترم مردم شریف تهران، اسلامشهر، ری و شمیرانات در مجلس یازدهم.

- انتخاب رئیس مجمع،^۱
 - تهیه دستورالعمل اجلاس‌های اتحادیه،^۲
 - برگزاری جلسات فوق‌العاده به تشخیص رئیس مجمع یا اعضا،
 - تصویب اصلاحیه‌های اساسنامه.
- اعضای مجمع در قالب تشکیل کمیته‌های دائمی فعالیت می‌کنند. تنها رئیس هیئت دیپلماتیک، از اختیار رأی دادن برخوردار است.^۳ هر عضو اتحادیه، حداقل ۱۰ رأی دارد.
- یکصد و چهل و چهارمین اجلاس مجمع عمومی اتحادیه بین‌المجالس جهانی در ۲۰ الی ۲۴ مارس ۲۰۲۲ (۲۹ اسفندماه ۱۴۰۰ لغایت ۴ فروردین‌ماه ۱۴۰۱) در اندونزی برگزار شد.^۴ در این اجلاس بیش از ۱۱۵ کشور جهان حضور داشتند و اعضا در خصوص موضوعات مختلف از جمله تغییرات اقلیمی و آب‌وهوایی، بازنگری در رویکردهای بین‌المللی در قبال صلح پایدار در جهان، بهره‌وری از فناوری اطلاعات و ارتباطات در بخش آموزش به ویژه در دوران همه‌گیری ویروس کرونا، مقابله با قاچاق انسان، نقض حقوق بشر در روند مهاجرت‌های بین‌المللی و همچنین نقش مجالس قانونگذاری در ارتقای سلامت و بهداشت مادران، نوزادان و کودکان در دوره شیوع کووید-۱۹ و رفع فقر و نابرابری در میان زنان جهان بحث و گفتگو کردند. در حاشیه این اجلاس همچنین نشست نمایندگان جوان مجالس دنیا، جلسات خود را برگزار کرد.
- شورای اجرایی گروه بین‌المجالس جمهوری اسلامی ایران متشکل از آقایان مجتبی رضاخواه (دبیر کل گروه بین‌المجالس جمهوری اسلامی ایران و رئیس هیئت اعزامی)، مرتضی محمودوند، علی رضایی، محسن فتحی و خانم الهام آزاد در نشست‌های مختلف مجمع عمومی، شورای بین‌المجالس، کمیته‌های تخصصی دائمی اتحادیه بین‌المجالس، مجمع نمایندگان زن، مجمع نمایندگان جوان و نیز میزگردهای مرتبط با موضوعات اجلاس، شرکت و سخنرانی کردند.
- نظام رأی‌گیری در اتحادیه بین‌المجالس جهانی براساس تعداد جمعیت محاسبه می‌شود، البته هر عضوی فارغ از میزان جمعیتش، ۱۰ رأی ثابت دارد، ولی براساس تعداد جمعیت از ۵ تا ۱۰ میلیون به تدریج که تا ۳۰۰ میلیون افزایش می‌یابد ۱۳ رأی به کل آرا اضافه می‌شود. براساس همین مقیاس، چین با ۲۳ رأی، بالاترین رأی را در مجمع اتحادیه بین‌المجالس جهانی دارد.

۱. بند «۲» ماده (۱۱) اساسنامه اتحادیه.

۲. بند «۱» ماده (۱۴) اساسنامه.

۳. بند «۱» ماده (۱۵).

4. <https://www.ipu.org/news/press-releases/2022-03/ipu-assembly-calls-parliamentary-diplomacy-end-war-in-ukraine>

جدول ۲. رابطه میزان جمعیت اعضا با تعداد آرای اضافه شده به ۱۰ رأی ثابت^۱

میزان نوسان جمعیت	تعداد آرای اضافه شده به ۱۰ رأی ثابت
یک تا پنج میلیون نفر	یک رأی
پنج تا ده میلیون نفر	دو رأی
ده تا بیست میلیون نفر	سه رأی
سی تا چهل میلیون نفر	چهار رأی
چهل تا پنجاه میلیون نفر	۶ رأی
پنجاه تا ۶۰ میلیون نفر	۷ رأی
۶۰ تا ۸۰ میلیون نفر	۸ رأی
۸۰ تا ۱۰۰ میلیون نفر	۹ رأی
۱۰۰ تا ۱۵۰ میلیون نفر	۱۰ رأی
۱۵۰ تا ۲۰۰ میلیون نفر	۱۱ رأی
۲۰۰ تا ۳۰۰ میلیون نفر	۱۲ رأی
بیش از ۳۰۰ میلیون نفر	۱۳ رأی

از هر کشور، ۳ عضو می‌توانند در شورای تصمیم‌گیری اتحادیه بین‌المجالس حضور داشته باشند. اگر تمام اعضای شورای اجرایی بین‌المجالس یک کشور از نمایندگان مرد باشد، تعداد رأی ثابت آن عضو از ۱۰ رأی به ۸ رأی کاهش می‌یابد. با توجه به جمعیت جمهوری اسلامی ایران، تعداد رأی مجلس شورای اسلامی در اتحادیه بین‌المجالس جهانی با لحاظ نمودن ۱۰ رأی ثابت، ۱۸ رأی است.

۲-۳. شورای حکام

«شورای حکام»^۲ که پیش‌تر با عنوان شورای اتحادیه بین‌المجالس معروف بود، ستون سیاستگذاری اتحادیه را شامل می‌شود. هریک از اعضای اتحادیه بین‌المجالس جهانی، سه نماینده در شورای حکام دارد.^۳ تمامی اعضای شورای حکام حتماً باید نماینده مجلس باشند.^۴ در صورت فوت یا استعفای نماینده یا نمایندگانی که نتوانند در اجلاس‌های شورای حکام حضور یابند، اعضا یک عضو جایگزین را انتخاب می‌کنند.^۵

کمیته‌ها و کارگروه‌های تخصصی، به شورای حکام گزارش می‌دهند. این شورا سالی دو بار تشکیل جلسه می‌دهد.^۶ در صورتی که رئیس یا کمیته اجرایی ضروری بداند یا اینکه یک‌چهارم از اعضای شورای

۱. بند «۲» ماده (۱۵) اساسنامه اتحادیه.

2. Governing Council

۳. بند «۱» ماده (۱۸).

۴. بند «۲» ماده (۱۸) اساسنامه اتحادیه.

۵. بند «۳» ماده (۱۸) اساسنامه اتحادیه.

۶. بند «۱» ماده (۱۷) اساسنامه اتحادیه.

حکام درخواست کنند، این شورا توسط رئیس اتحادیه به جلسات اضطراری دعوت می‌شوند.^۱ اتحادیه بین‌المجالس جهانی دارای سه نهاد وابسته است که مقررات آن توسط شورای حکام تعیین می‌شود و هر سه نهاد گزارش‌هایشان را در هر دو اجلاس بهاره و پاییزه به شورای حکام گزارش می‌دهند. اسامی سه نهاد مذکور عبارتند از:^۲

- مجمع نمایندگان زن اتحادیه بین‌المجالس جهانی،^۳
 - کمیته حقوق بشر نمایندگان اتحادیه بین‌المجالس جهانی^۴ (این کمیته در سال ۱۹۷۶ تأسیس شد و چهار بار در سال تشکیل جلسه می‌دهد. اعضای این کمیته شامل ۵ عضو اصلی و ۵ عضو علی‌البدل است.)
 - مجمع نمایندگان جوان اتحادیه بین‌المجالس جهانی.^۵
- وظایف و مأموریت شورای حکام با استناد به ماده (۲۱) اساسنامه اتحادیه بین‌المجالس جهانی عبارتند از:

- تعلیق عضویت یا پذیرش و مخالفت با عضویت اعضای جدید،^۶
 - ارائه هرگونه پیشنهاد یا ابتکار جدید به رئیس مجمع،^۷
 - تعیین مکان و زمان برگزاری اجلاس‌های بهاره و پاییزه مجمع بین‌المجالس،^۸
- در صورت وقوع برخی شرایط غیرمترقبه، شورای حکام می‌تواند زمان و مکان اجلاس‌های مجمع را تغییر دهد.
- تعیین تعداد و شرایط تأسیس کمیته‌های دائمی مجمع،^۹
 - دسته‌بندی ناظران اتحادیه و حقوق و وظایف آنان،
 - نظارت بر رعایت توازن جنسیتی و جغرافیای سیاسی در ترکیب کمیته‌ها و کارگروه‌های ویژه،^{۱۰}
 - تهیه پیش‌نویس گزارش‌ها و قطعنامه‌ها،
 - تأیید حساب‌های مالی سال قبل. حسابرسی توسط دو حسابرس از بین اعضای اتحادیه انجام می‌شود،
 - اجازه پذیرش هدایا،
 - اخراج اعضا،
 - انتخاب اعضای کمیته اجرایی،

۱. بند «۲» ماده (۱۷) اساسنامه اتحادیه.

۲. مواد (۲۲) تا (۲۴) اساسنامه اتحادیه بین‌المجالس.

3. Forum of Women Parliamentarians of the IPU

4. Human Rights of Parliamentarians of the IPU

5. Forum of Young Parliamentarians of the IPU

۶. بند «۱» ماده (۲۱) اساسنامه اتحادیه.

۷. بند «۳» ماده (۲۱) اساسنامه.

۸. بند «۲» ماده (۲۱) اساسنامه اتحادیه.

۹. بند «۵» ماده (۲۱) اساسنامه اتحادیه بین‌المجالس.

۱۰. بند «۶» ماده (۲۱) اساسنامه اتحادیه.

- بررسی طرح‌های اصلاحی اساسنامه،

- انتخاب دبیرکل اتحادیه،

- تصویب بودجه و برنامه‌های سالیانه،

هریک از اعضای رسمی و ناظر باید با توجه به شاخص‌هایی که توسط شورای حکام تعیین می‌شود، در تأمین بودجه سنواتی اتحادیه مشارکت داشته باشند.^۱ هر عضوی که حق عضویت خود را پرداخت نکند، اجازه حق رأی نخواهد داشت، مگر اینکه تعویق در پرداخت حق عضویت به دلیل وقوع حوادث غیرمترقبه در آن کشور باشد.^۲ اگر هریک از اعضای رسمی یا همکار، سه سال حق عضویت خود را پرداخت نکند، شورای حکام عضویت آن کشور را به حالت تعلیق درمی‌آورد.

- انتخاب رئیس اتحادیه.

رئیس اتحادیه بین‌المجالس جهانی با رأی شورای حکام برای یک دوره سه ساله برگزیده می‌شود.^۳ رئیس اتحادیه به‌منظور حُسن انجام وظایف محوله، ۶ معاون دارد به‌طوری که از هر ۶ گروه جغرافیایی، یک معاون انتخاب می‌شود تا تناسب و توازن در انتصابات رعایت و نظر نمایندگان تمام گروه‌های جغرافیایی دریافت شود.^۴ در صورت فوت یا استعفای رئیس اتحادیه، نایب رئیس کمیته اجرایی مسئولیت او را برعهده خواهد داشت تا در اولین نشست، رئیس جدید توسط شورای حکام برگزیده شود.^۵ در حال حاضر، «دوآرت پاچکو»^۶ از کشور پرتغال ریاست اتحادیه بین‌المجالس جهانی را برعهده دارد.

تصویر ۵. دوآرت پاچکو

رئیس اتحادیه بین‌المجالس جهانی

۱. بند «۱» ماده (۵) اساسنامه اتحادیه.

۲. بند «۲» ماده (۵) اساسنامه اتحادیه.

۳. ماده (۱۹) اساسنامه اتحادیه بین‌المجالس.

۴. بند «۵» ماده (۱۹) اساسنامه اتحادیه.

۵. بند «۴» ماده (۱۹) اساسنامه اتحادیه.

پاچکو از سال ۱۹۹۱ نماینده مجلس پرتغال است و پیش‌تر در کمیته امور مالی و کمیته روابط خارجی عضویت داشته است. او از سال ۲۰۰۲ تا ۲۰۱۶ رئیس هیئت دیپلماتیک پرتغال در اتحادیه بین‌المجالس بود و از سال ۲۰۱۴ تا ۲۰۱۶ به‌عنوان نایب رئیس کمیته صلح و امنیت بین‌الملل اتحادیه بین‌المجالس فعالیت می‌کرد. در اجلاس دویست‌وششم، انتخابات کمیته اجرایی اتحادیه بین‌المجالس انجام شد و نماینده پارلمان سوئیس و سنای اروگوئه برای این کمیته انتخاب شدند.

رئیس اتحادیه بین‌المجالس جهانی، رئیس سیاسی سازمان است و به‌طور رسمی رئیس شورای حکام نیز می‌باشد.^۱ رئیس اتحادیه در صورتی که در طول دوره سه سال بازنشسته شود حائز شرایط لازم برای انتخاب به‌عنوان رئیس اتحادیه نخواهد بود و نماینده دیگری جایگزین او می‌شود.^۲ این انتخابات باید در اجلاس پاییزه برگزار شود.

۳-۳. کمیته اجرایی

وظایف و رسالت کمیته اجرایی در فصل پنجم اساسنامه اتحادیه بین‌المجالس جهانی تبیین شده است. این کمیته رکن اجرایی اتحادیه بین‌المجالس جهانی است.^۳ کمیته اجرایی حداقل سالی ۲ بار تشکیل جلسه می‌دهد. این کمیته می‌تواند جلسات فوق‌العاده ای را نیز در صورت نیاز و با درخواست رئیس اتحادیه یا حداقل ۳ عضو کمیته که از سه گروه جغرافیای سیاسی مختلف باشند، برگزار نماید. ترکیب کمیته اجرایی به‌صورت زیر است:^۴

- رئیس اتحادیه بین‌المجالس جهانی به‌عنوان رئیس کمیته اجرایی،
- پانزده نماینده از گروه‌های مختلف جغرافیای سیاسی که توسط شورای حکام انتخاب می‌شوند. دوازده عضو از ۱۵ عضو باید از اعضای شورای حکام و حداقل ۳ عضو آن باید از نمایندگان زن باشند،
- رئیس دفتر مجمع نمایندگان زن،
- رئیس هیئت مدیره مجمع نمایندگان جوان مجلس.

فقط نمایندگان کشورهای می‌توانند در کمیته اجرایی انتخاب شوند که در قانون اساسی آن کشورها زنان حق نامزدی در انتخابات مجلس را داشته باشند. حداقل دو عضو کمیته اجرایی باید سالیانه به‌صورت چرخشی بازنشسته شوند. نماینده بازنشسته به مدت دو سال واجد شرایط انتخاب مجدد خواهد بود و باید نماینده دیگری جایگزین او شود. رئیس دفتر مجمع نمایندگان زن و رئیس هیئت مدیره نمایندگان جوان اتحادیه بین‌المجالس جهانی به مدت دو سال می‌توانند در کمیته اجرایی حضور داشته باشند که

۱. بند «۱» ماده (۱۹) اساسنامه اتحادیه بین‌المجالس.

۲. بند «۲» ماده (۱۹) اساسنامه اتحادیه.

منظور از نماینده بازنشسته، نماینده ای است که دوره نمایندگی اش در کشور متبوع پایان یافته و شخص مورد نظر دیگر نمایندگی پارلمان را بر عهده ندارد.

۳. بند «۱» ماده (۲۶) اساسنامه اتحادیه بین‌المجالس.

۴. بند «۱» ماده (۲۵) اساسنامه اتحادیه.

فقط برای یک بار قابل تمدید است.^۱ اعضای کمیته اجرایی نباید همزمان دارای پُست و عضویت در کمیته‌های دائمی باشند.^۲ اعضای کمیته اجرایی برای یک دوره چهار ساله انتخاب می‌شوند. مهم‌ترین وظایف و کارویژه کمیته اجرایی با استناد به بند «۲» ماده (۲۶) اساسنامه اتحادیه بین‌المجالس جهانی عبارتند از:

- بررسی درخواست کشورها برای عضویت یا تجدید عضویت در اتحادیه بین‌المجالس جهانی،
- درخواست برگزاری جلسه شورای حکام در مواقع اضطرار،
- تعیین تاریخ و محل تشکیل اجلاس‌های شورای حکام و تصویب دستور کار پیشنهادی،
- اظهارنظر پیرامون انضمام مواد پیشنهادی جهت ماده اضطراری در دستور کار شورای حکام،
- پیشنهاد راهبرد پنج ساله اتحادیه بین‌المجالس و بودجه آن به شورای حکام،
- ارائه سیاست‌های اتحادیه در دو حوزه شفافیت و پاسخگویی براساس راهبرد پنج ساله سازمان،
- ارائه گزارش فعالیت‌های کمیته اجرایی به شورای حکام توسط رئیس کمیته اجرایی،
- نظارت بر امور اداری دبیرخانه اتحادیه و همچنین فعالیت‌های آن در اجرای تصمیمات اتخاذ شده توسط مجمع یا شورای حکام و دریافت تمامی گزارش‌ها و اطلاعات لازم،
- بررسی نامزدهای پُست دبیر کلی به‌منظور ارائه پیشنهادهای لازم به شورای حکام و تعیین مدت تصدی دبیر کل منصوب شورای حکام،
- درخواست اعطای هزینه‌های لازم در صورتی که اعتبارات مصوب شورای حکام برای پوشش هزینه‌ها ناکافی باشد،
- تعیین حسابرس خارجی قابل اعتماد،
- تعیین میزان حقوق و مزایای کارکنان دبیرخانه اتحادیه،
- انجام تمام وظایفی که شورای حکام براساس اساسنامه و مقررات به آن تفویض می‌کند،
- تصویب مقررات اجرایی کمیته اجرایی.

۳-۴. دبیرخانه

دبیرخانه شامل تمام کارکنان اتحادیه بین‌المجالس جهانی است که زیر نظر دبیرکل اتحادیه فعالیت می‌کنند که توسط شورای حکام انتخاب می‌شود.^۳ دبیرکل برای یک دوره چهار ساله انتخاب می‌شود و تجدید انتخابش برای دوره‌های متوالی منعی ندارد. دبیرکل در دبیرخانه دائمی اتحادیه بین‌المجالس در ژنو سوئیس مستقر است.

۱. بند «۵» ماده (۲۵) اساسنامه اتحادیه بین‌المجالس.
 ۲. بند «۹» ماده (۲۵) اساسنامه اتحادیه بین‌المجالس.
 ۳. بند «۱» ماده (۲۸) اساسنامه اتحادیه.

از مارس ۲۰۱۴؛ «مارتین چانگانگ»^۱ از کامرون، به عنوان دبیرکل اتحادیه بین‌المجالس جهانی انتخاب شده است. او هشتمین دبیرکل اتحادیه بین‌المجالس جهانی است و در سال ۲۰۱۸ موفق شد برای بار دوم نیز تا سال ۲۰۲۲ میلادی در این سمت انتخاب شود. در تاریخ فعالیت این اتحادیه، برای اولین بار است که یک آفریقایی تبار به این مسئولیت مهم برگزیده شده است. کشورهای عربی از حامیان سرسخت انتخاب مارتین چانگانگ در پُست دبیرکل اتحادیه بین‌المجالس جهانی بودند.^۲ اجلاس‌های بهاره و پاییزه مجمع با سخنرانی دبیرکل گشایش می‌یابد.

تصویر ۶. مارتین چانگانگ

دبیرکل اتحادیه بین‌المجالس جهانی

- مهم‌ترین وظایف دبیرکل اتحادیه بین‌المجالس جهانی با استناد به بند «۲» ماده (۲۸) اساسنامه اتحادیه بین‌المجالس جهانی عبارتند از:
- مدیریت منابع انسانی، حسن اجرای امور، ارائه بودجه پیشنهادی و برنامه کاری،
 - نگهداری سوابق عضویت مجالس قانونگذاری،
 - افزایش هماهنگی و پشتیبانی فنی از اعضا،
 - تهیه سؤالات برای بررسی در جلسات بین‌المجالس و توزیع اسناد لازم در زمان مقرر،
 - اتخاذ تمهیدات لازم برای اجرای تصمیمات شورای حکام و مجمع،
 - ارائه پیشنهادهای برای اجرای مناسب راهبرد پنج ساله اتحادیه و آماده‌سازی بودجه و برنامه کاری سالیانه برای بررسی در کمیته اجرایی،
 - تهیه سیاست‌ها و گزارش‌های کمیته اجرایی در خصوص شفافیت و پاسخگویی برای ارائه به شورای حکام،
 - جمع‌آوری و انتشار اطلاعات مرتبط با ساختار و عملکرد نمایندگان در سازمان،

1. Martin Chungong

2. <https://www.ipu.org/about-ipu/structure-and-governance/secretary-general>

- حفظ روابط بین اتحادیه بین‌المجالس جهانی با سایر سازمان‌های بین‌المللی و تعمیق روابط نمایندگان این نهاد با کنفرانس‌های بین‌المللی،
 - بهره‌گیری از شیوه‌های مناسب برای حفاظت از بایگانی اتحادیه بین‌المجالس جهانی.
- «مجمع دبیران کل مجالس قانونگذاری دنیا»^۱ یکی از ارکان مشورتی اتحادیه بین‌المجالس جهانی است.^۲ در ساختار مجلس شورای اسلامی، وظایف و اختیارات دبیرکل برعهده معاونت اجرایی است. این مجمع دارای ردیف بودجه مستقل است و مقررات آن توسط شورای حکام مشخص می‌شود.

گفتار چهارم - کمیته‌های دائمی اتحادیه بین‌المجالس جهانی

کمیته‌های دائمی پیش‌نویس‌های قطعنامه‌ها را برای تصویب در مجمع عمومی تهیه می‌کنند. تعداد و دوره فعالیت کمیته‌های دائمی توسط شورای حکام مشخص می‌شود.^۳ همچنین ممکن است ازسوی شورای حکام از کمیته دائمی خواسته شود که موضوعی را که در دستور کار قرار دارد مطالعه و نتیجه آن را به شورای مذکور گزارش دهد.^۴

جدول ۳. مأموریت کمیته‌های دائمی اتحادیه بین‌المجالس جهانی

ارکان	اجزا	رسالت و مأموریت
مجمع	کمیته صلح و امنیت بین‌الملل ^۵	بیشترین فعالیت کمیته صلح و امنیت بین‌الملل به سمت پیشگیری از منازعات منطقه‌ای و بین‌المللی، استقرار صلح پایدار، مبارزه با تروریسم، ارتقای امنیت سایبری، منع اشاعه تسلیحات کشتار جمعی و استقرار حکمرانی مطلوب تمرکز یافته است. این کمیته هرساله قطعنامه‌ای را برای تصویب به صحن اتحادیه ارائه می‌کند. یک شورای ۱۸ نفره از تمامی گروه‌های جغرافیای سیاسی، هدایت راهبردی کمیته را برعهده دارد. ^۶
	کمیته دموکراسی و حقوق بشر ^۷	دموکراسی‌سازی و ارتقای تعهدات مجالس قانونگذاری در صیانت از حقوق بشر، دو رسالت مهم کمیته دموکراسی و حقوق بشر اتحادیه بین‌المجالس جهانی است. صیانت از حقوق افراد مهاجر و اتباع خارجی نیز در اولویت قرار دارد. ریاست این کمیته برعهده یک شورای ۱۸ نفره است. ^۸
	کمیته توسعه پایدار، تأمین مالی و تجارت ^۹	شناسایی و رفع موانع توسعه تجارت منطقه‌ای و جهانی، مهم‌ترین رسالت این کمیته است.

1. Association of Secretaries General of Parliaments (ASGP)

۲. بند «۱» ماده (۲۹) منشور اتحادیه بین‌المجالس.

۳. بند «۱» ماده (۱۳) اساسنامه.

۴. بند «۳» ماده (۱۳).

5. Committee on Peace and International Security

6. <https://www.ipu.org/about-us/structure/assembly/committee-peace-and-international-security>

7. Committee on Democracy and Humanrights

8. <https://www.ipu.org/about-us/structure/assembly/committee-democracy-and-human-rights>

9. Committee on Sustainable Development, Finance and Trade

ارکان	اجزا	رسالت و مأموریت
شورای حکام	کمیته امور سازمان ملل ^۱	کمیته امور سازمان ملل در سال ۲۰۰۷ به منظور گسترش روابط اتحادیه با سازمان ملل و نهادهای تابعه آن ایجاد شد. در سال ۲۰۱۳، این کمیته به صورت رسمی به عنوان کمیته پایدار اتحادیه بین‌المجالس جهانی انتخاب شد. ^۲
	کمیته حقوق بشر نمایندگان پارلمان ^۳	مهم‌ترین رسالت حقوق بشر، صیانت از حقوق و اختیارات قانونگذاران در انجام وظایف نمایندگی است. این کمیته ۱۰ عضو دارد و سالی سه بار تشکیل جلسه می‌دهد.
	کمیته چالش‌های خاورمیانه ^۴	کمیته چالش‌های خاورمیانه در سال ۱۹۸۷ به منظور تسهیل برقراری سازش بین فلسطین و رژیم صهیونیستی ایجاد شد. این کمیته ۱۲ عضو دارد که به مدت چهار سال توسط شورای حکام انتخاب می‌شوند. اعضا به صورت مستمر از نوار غزه و فلسطین اشغالی دیدار می‌کنند. این کمیته، مهم‌ترین مأموریتش را شناسایی سازوکارهای تحقق سازش بین دولت خودگردان فلسطین و رژیم صهیونیستی تعریف کرده است. رژیم صهیونیستی و فلسطین به عنوان عضو ناظر در تمامی جلسات کمیته چالش‌های خاورمیانه حضور دارند.
	گروه تسهیل‌کنندگان برای قبرس ^۵	شایان ذکر است که جمهوری قبرس از ۱۶ اوت ۱۹۶۰ به عنوان یک کشور مستقل شناسایی و یک ماه بعد به صورت رسمی عضو سازمان ملل شد. این کمیته در سال ۱۹۹۱ برای نظارت بر جدایی جزیره قبرس ایجاد شد.
	کمیته تشویق احترام به حقوق بین‌الملل بشردوستانه ^۶	این کمیته در سال ۲۰۰۸ برای صیانت از حقوق غیرنظامیان در منازعات مسلحانه ایجاد شد و مبنای کار آن، معاهدات ژنو است.
	گروه مشاوران سلامت ^۷	بیشترین تمرکز گروه مشاوران سلامت به سمت شناسایی سازوکارهای تقویت مقابله با ایدز، سلامتی کودکان و بالا بردن مراقبت‌های بهداشتی تمرکز یافته است.
	مجمع زنان نماینده ^۸ (ایجاد دفتر زنان نماینده)	مهم‌ترین مأموریت این مجمع، بررسی سازوکارهای تقویت نقش نمایندگان زن در هیئت‌های دیپلماتیک مجالس قانونگذاری است. ^۹
	مجمع نمایندگان جوان ^{۱۰}	شناسایی سازوکارهای تقویت حضور جوانان در عرصه نمایندگی، مهم‌ترین رسالت مجمع نمایندگان جوان است. این مجمع، دوازده عضو دارد. از ۶ گروه جغرافیایی اتحادیه بین‌المجالس جهانی، یک نماینده زن و یک نماینده مرد در این مجمع حضور دارد. ^{۱۱}

1. Committee on United Nations Affairs

2. <https://www.ipu.org/about-us/structure/assembly/committee-united-nations-affairs>

3. Committee on Human Rights of Parliamentarians

4. Committee on Middle East Questions

5. Committee on Facilitators for Cyprus

6. Committee to Promote Respect for International Humanitarian Law

7. Advisory Group on Health

8. Forum of Women Parliamentarians

9. <https://www.ipu.org/about-us/structure/governing-council/forum-women-parliamentarians>

10. Forum of Young Parliamentarians

11. <https://www.ipu.org/forum-young-parliamentarians>

ارکان	اجزا	رسالت و مأموریت
کمیته اجرایی	گروه مشارکت جنسیتی ^۱	این گروه در سال ۱۹۹۷ به منظور گسترش همکاری مردان و زنان نماینده برای گسترش دموکراسی ایجاد شد و هر ساله گزارش‌هایش را به شورای حکام ارائه می‌دهد. این کارگروه شامل ۲ نماینده زن و ۲ نماینده مرد کمیته اجرایی است و به دنبال اتخاذ سازوکارهایی است که مشارکت نمایندگان زن در انجام وظایف و تصمیم‌گیری‌ها لحاظ شود. این کارگروه هیئت‌های پارلمانی را تشویق می‌کند که در ترکیب خود از هر ۲ گروه زنان و مردان نماینده استفاده کنند.
	کمیته فرعی تأمین مالی ^۲	کمیته فرعی تأمین مالی، بازوی مشورتی کمیته اجرایی است و به دبیرکل در مراحل آماده‌سازی بودجه سنواتی اتحادیه بین‌المجالس جهانی کمک می‌کند. این گروه شامل ۶ نماینده است که از هر گروه جغرافیایی و با انتخاب کمیته اجرایی، یک نماینده حضور دارد. اعضا به مدت ۲ سال انتخاب می‌شوند. ^۳
	کارگروه سوریه ^۴	کارگروه سوریه در واکنش به بحران سوریه در آوریل ۲۰۱۷ و در صدوسی‌وششمین اجلاس اتحادیه بین‌المجالس جهانی به پیشنهاد کمیته اجرایی ایجاد شد. کمک به حل و فصل سیاسی بحران سوریه، حمایت از حقوق بشر و مقابله با بحران تروریسم در منطقه، از مهم‌ترین اهداف این گروه برشمرده شده است. این کمیته نتایج نشست‌هایش را به صورت مستقیم به کمیته اجرایی گزارش می‌دهد. ^۵
دبیرخانه (دبیرکل)	دفتر اجرایی ^۶	به منظور افزایش تعامل با نهادهای تابعه سازمان ملل، دفتر اجرایی در نوامبر ۲۰۰۲، دفتر اتحادیه را در نیویورک تأسیس نمود. ^۷ دفتر اجرایی توسط دبیرکل اداره می‌شود و نزدیک به ۴۰ کارمند دارد که در مقر اتحادیه در ژنو یا در نیویورک در حال فعالیتند.
	اعضای پارلمان و روابط خارجی ^۸	هماهنگ‌سازی امور مجمع و کمیته‌های دائمی، همکاری با دفتر اتحادیه در نیویورک، سازمان تجارت جهانی و تجارت بین‌الملل و ارائه مشاوره و خدمات اسنادی به اعضای اتحادیه، از مهم‌ترین وظایف این بخش محسوب می‌شوند.
	برنامه‌ها ^۹	این بخش از ۴ قسمت همکاری‌های فنی، مرکز منابع، «مشارکت جنسیتی» ^{۱۰} و توسعه تشکیل شده است.
	برنامه‌های حقوق بشر ^{۱۱}	این بخش از ۳ قسمت کمیته حقوق بشر، ظرفیت‌سازی حقوق بشر و تشویق حقوق کودکان تشکیل شده است.
	ارتباطات و فناوری اطلاعات ^{۱۲}	این بخش از ۳ واحد وب، رسانه و ارتباطات، انتشارات و فناوری و تبادل اطلاعات تشکیل یافته است.
	خدمات پشتیبانی ^{۱۳}	این بخش شامل ۴ واحد امور مالی، اجرایی، منابع انسانی و امور حقوقی است.

1. Gender Partnership Group
2. Sub – Committee on Finance
3. <https://www.ipu.org/about-us/structure/executive-committee/sub-committee-finance>
4. Working Group on Syria
5. <https://www.ipu.org/about-us/structure/executive-committee/sub-committee-finance>
6. Executive Office
7. <https://www.ipu.org/about-us/structure/secretariat>
8. Member Parliaments and External Relations
9. Programmes
10. Gender Partnership
11. Human Rights Programmes
12. Communication and IT
13. Support Services

کمیته هماهنگی زنان هم یکی از کمیته‌هایی است که ۱۵ عضو دارد که رئیس آن اندونزی است و در دوره مجلس هفتم خانم فیاض‌بخش و در مجلس هشتم خانم آجورلو به‌عنوان عضو علی‌البدل در این کمیته شرکت کردند.

گفتار پنجم - اولویت‌های راهبردی اتحادیه بین‌المجالس جهانی

موضوع‌های مرتبط با محیط‌زیست، تغییرات اقلیمی، تجارت جهانی، حقوق بشر، تثبیت دموکراسی مبتنی بر نمایندگی، استقرار امنیت فراگیر، توسعه پایدار، خلع سلاح، منع اشاعه تسلیحات هسته‌ای، پیمان منع آزمایش جامع هسته‌ای، افزایش نقش زنان در عرصه‌های مختلف و مبارزه با تروریسم از جمله مسائلی هستند که در اجلاس‌های اتحادیه بین‌المجالس همواره در اولویت قرار داشته‌اند و اتحادیه نظر مشورتی‌اش را به مجمع عمومی سازمان ملل ارائه کرده است. اجلاس‌های اتحادیه بین‌المجالس را می‌توان به چهار بخش زیر تفکیک کرد:

- اجلاس‌هایی که در تقویم زمانی معین برگزار می‌شوند مانند اجلاس‌های بهار و پاییز مجمع، کنفرانس رؤسای مجالس دنیا، مجمع دبیران کل بین‌المجالس و کنفرانس رؤسای زن مجالس دنیا

- اجلاس‌هایی که با مشارکت اتحادیه بین‌المجالس جهانی و برخی پارلمان‌های منطقه‌ای برگزار می‌شوند مانند سمینار منطقه‌ای اهداف توسعه پایدار با مشارکت پارلمان‌های مرکز و شرق اروپا که در پانزدهم و شانزدهم ژوئن ۲۰۱۵ در بخارست رومانی برگزار شد.

- اجلاس‌هایی که با مشارکت اتحادیه بین‌المجالس جهانی و برخی نهادهای وابسته به سازمان ملل برگزار می‌شوند که از نمونه‌های آن می‌توان به اجلاس مشترک این اتحادیه با «دفتر کاهش خطرات فجایع سازمان ملل»^۱ مورخ ۱۳ مارس ۲۰۱۵ در ژاپن اشاره کرد.

- اجلاس‌های مشورتی و تخصصی که با مشارکت اتحادیه بین‌المجالس جهانی با سایر مجالس قانونگذاری و دانشگاه‌های معتبر برگزار می‌شوند که از مصادیق آن می‌توان به سمینار صاحب‌نظران مطالعات پارلمانی با نمایندگان پارلمان‌ها و کنفرانس مجمع نمایندگان جوان بین‌المجالس اشاره کرد. برای مثال با حمایت اتحادیه بین‌المجالس جهانی، هر ساله کارگاه مطالعاتی با گردهمایی صاحب‌نظران دانشگاهی مطالعات پارلمانی و نمایندگان مجلس به میزبانی «مرکز مطالعات قانونگذاری»^۲ دانشکده علوم سیاسی، فلسفه و مطالعات بین‌الملل دانشگاه هال انگلیس برگزار می‌شود. یافته‌های این سمینار فقط به زبان انگلیسی منتشر می‌شود و اولین اجلاس آن در سال ۱۹۹۴ در برلین و سمینارهای دیگر آن در

1. United Nations Office for Disaster Risk Reduction (UNISDR)

2. The Centre for Legislative Studies , Department of Politics and International Studies, The University of Hull

«دانشگاه راکستون»^۱ انگلیس برگزار شده است.

در سند راهبرد پنج ساله اتحادیه بین‌المجالس جهانی، اولویت‌های زیر در دستور کار مجالس قانونگذاری دنیا قرار گرفته است:

• شکل‌گیری مجالس قانونگذاری قدرتمند

مهم‌ترین اولویت اتحادیه بین‌المجالس جهانی، کاربرست تمهیداتی است که به ارتقای اثربخشی و کارآمدی مجالس قانونگذاری در سه حوزه تقنین، نظارت و دیپلماسی پارلمانی کمک کند.

• حقوق بشر

در بخشی از راهبرد پنج ساله اتحادیه بین‌المجالس جهانی، توجه قانونگذاران دنیا به سمت تدوین یک پیوست حقوق بشری مشترک بین اعضا معطوف شده است.

• گفتگوهای بین‌المجالسی

اتحادیه بین‌المجالس جهانی در راهبرد پنج ساله آینده خود از هر گونه ابتکاری که به گسترش چانه‌زنی‌های پارلمانی منجر شود، حمایت می‌کند.

• توسعه پایدار

بیشترین اولویت‌های توسعه‌ای اتحادیه بین‌المجالس جهانی به سمت دو حوزه سلامت و محیط‌زیست معطوف شده است.

• افزایش مشارکت زنان نماینده

مشارکت زنان نماینده در فعالیتهای بین‌المللی از محورهای مهمی است که به ابتکار اتحادیه بین‌المجالس جهانی از سه دهه پیش مطرح شده است. به‌طوری که این اتحادیه با برگزاری نشست‌های جداگانه پیرامون مسائل و مشکلات زنان در سطوح داخلی و بین‌المللی، چگونگی مشارکت فعال زنان در عرصه‌های سیاسی و رفع موانع و مشکلاتی که می‌تواند آنان را از فعالیت باز دارد و نیز درخصوص نحوه مقابله با رفع تبعیض و خشونت علیه زنان به بحث و گفتگو پرداخته‌اند.^۲

براساس گزارش اتحادیه بین‌المجالس جهانی، در سال ۱۹۷۸ فقط ۷/۷ درصد ترکیب هیئت‌های پارلمانی مجمع را زنان تشکیل می‌دادند، ولی در سال ۲۰۲۱ میلادی نزدیک به ۳۰ درصد ترکیب مجمع را زنان نماینده تشکیل می‌دهند.^۳ به همین دلیل اتحادیه مذکور با ایجاد برخی نهادها مانند «مجمع زنان نماینده» که سالی دو بار تشکیل جلسه می‌دهد در جهت افزایش نقش‌آفرینی قانونگذاران زن در

1. Wroxton College

2. <http://www.ipu.org/wmn-e/meeting.htm>

3. <https://www.ipu.org/about-us/gender-equal-ipu>

ساختار سازمانی اتحادیه مذکور گام برداشته است.

• توسعه صلح و امنیت پایدار

سند راهبرد پنج ساله اتحادیه بین‌المجالس جهانی به سمتی ریلگذاری شده است که نقش مجالس قانونگذاری در فرایند استقرار صلح و امنیت منطقه‌ای و جهانی افزایش یابد.

• توانمندسازی جوانان^۱

در راهبرد اتحادیه بین‌المجالس جهانی تصریح شده است که سیاست‌های کلان مجالس قانونگذاری دنیا باید به سمتی ریلگذاری شود که بستر حضور فعال جوانان در عرصه‌های اجرایی و قانونگذاری را فراهم کند.

• حکمرانی جهانی^۲

در سند راهبرد پنج ساله اتحادیه جهانی بین‌المجالس تصریح شده است که باید یک رابطه تنگاتنگ بین واقعیت‌های ملی و تعهدات بین‌المللی مجالس قانونگذاری برقرار شود.

گفتار ششم – گروه‌های جغرافیای اتحادیه بین‌المجالس جهانی

در ماده (۲۷) اساسنامه اتحادیه بین‌المجالس جهانی به وظایف گروه‌های جغرافیای سیاسی اشاره شده است.^۳ فعالیت‌های اتحادیه بین‌المجالس جهانی در قالب ۶ «گروه جغرافیای سیاسی»^۴ تفکیک شده است. هر گروه باید در مورد روش‌های کاری که به بهترین وجه برای مشارکت در فعالیت‌های سازمان مناسب است تصمیم‌گیری کند. اعضای که به بیش از یک گروه سیاسی تعلق دارند باید به دبیرکل اطلاع دهند که کدام گروه سیاسی را به‌منظور ارائه نامزدی برای مناصب اتحادیه بین‌المجالس نمایندگی می‌کنند. کمیته اجرایی می‌تواند از رؤسای گروه‌های سیاسی دعوت نماید تا در بحث‌های خود در مقام مشورتی مشارکت کند. جمهوری اسلامی ایران در گروه آسیا پاسیفیک قرار دارد که در آن کشورهای بنگلادش و اندونزی نیز حضور دارند.

1. Youth Empowerment

2. Global Governance

۳. برای اطلاع بیشتر در رابطه با اهداف و کاروژه‌های این اتحادیه به نشانی اینترنتی زیر رجوع شود:

<http://www.ipu.org>

4. Geopolitical Groups

جدول ۴. گروه‌های جغرافیایی اتحادیه بین‌المجالس جهانی^۱

ردیف	عنوان گروه	مقر	تعداد اعضا
۱	گروه آفریقا	آبیجان (ساحل عاج)	۵۲ عضو
۲	گروه جهان عرب	بیروت (لبنان)	۲۱
۳	گروه آسیا - پاسیفیک	آنتاریو (کانادا)	۳۶ عضو
۴	گروه اوراسیا	پلاروس	۹ عضو
۵	آمریکای لاتین و حوزه دریای کارائیب	مونته ویدیو (اروگوئه)	۲۴ عضو
۶	گروه به‌علاوه ۱۲	لیسبون (پرتغال)	۴۷ عضو

جدول ۵. اعضای گروه جغرافیایی آسیا - پاسیفیک اتحادیه بین‌المجالس جهانی

ایران	استرالیا	بنگلادش	بوتان	کامبوج	کانادا	چین	کره شمالی	فیجی
هند	اندونزی	افغانستان	ژاپن	لائوس	مالزی	مالدیو	جزایر مارشال	میرکزی
مغولستان	میانمار	نیپال	نیوزیلند	پاکستان	پائلو	گینه	کره جنوبی	فیلی پین
سامائو	سنگاپور	سريلانکا	تایلند	تیمور شرقی	تونگا	تاوولا	وانواتا	ویتنام

صرف‌نظر از سه کمیته‌ای که به‌طور دائم با مجمع عمومی کار می‌کنند، یکسری کمیته‌ها نیز در چارچوب کمیته اجرایی فعالیت می‌کنند که بسیار مهم هستند.

گفتار هفتم - عملکرد مجلس شورای اسلامی در اتحادیه بین‌المجالس جهانی

به‌دلیل گستردگی حضور مجالس قانونگذاری در اتحادیه بین‌المجالس جهانی، راینی هدفمند در حاشیه اجلاس‌های بهار و پاییزه از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. درخصوص رویکرد مجلس شورای اسلامی به اتحادیه بین‌المجالس جهانی تاکنون دو قانون به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

1. <https://www.ipu.org/about-us/members/geopolitical-groups>

جدول ۶. قوانین مرتبط با اتحادیه بین‌المجالس جهانی

عنوان قانون	توضیحات
قانون اساسنامه گروه پارلمانی جمهوری اسلامی ایران عضو اتحادیه بین‌المجالس	این قانون در ۱۴ ماده، ۴ تبصره و ۱۸ بند در بیستم تیرماه ۱۳۶۲ به تصویب مجلس شورای ملی رسید.
قانون عضویت مجلس شورای اسلامی در اتحادیه بین‌المجالس	ماده واحد - به مجلس شورای اسلامی اجازه داده می‌شود به عضویت اتحادیه بین‌المجالس درآید. حق عضویت از بودجه مجلس شورای اسلامی قابل پرداخت خواهد بود. قانون فوق مشتمل بر ماده واحد در جلسه علنی روز یکشنبه مورخ بیست و پنجم آذرماه یک هزار و سیصد و شصت و نه مجلس شورای اسلامی تصویب و در تاریخ ۱۳۶۹/۰۹/۲۸ به تأیید شورای نگهبان رسیده است.

با توجه به جایگاه مهم اتحادیه بین‌المجالس جهانی، یکی از اولویت‌های دیپلماتیک مجالس قانونگذاری، دستیابی به مناصب مدیریتی در اتحادیه مذکور است. مهم‌ترین دستاوردهای جمهوری اسلامی ایران در اتحادیه بین‌المجالس جهانی عبارتند از:

الف) ارائه طرح ماده اضطراری در اجلاس‌های اتحادیه بین‌المجالس جهانی

طرح درخواست‌های متعدد کشورها به منظور افزودن یک ماده اضطراری پیرامون تازه‌ترین تحولات منطقه‌ای و جهانی از اهمیت بسزایی برخوردار است. جمهوری اسلامی ایران به عنوان یکی از مهم‌ترین کشورهای تأثیرگذار در تصمیمات منطقه‌ای و بین‌المللی در رابطه با مقابله با اقدامات افراط‌گونه و حرکت‌های تروریستی، در طرح مواد اضطراری نقش فعالی را داشته است. در صورت تعدد پیشنهادهای مشابه، کشورهای شرکت‌کننده سعی می‌کنند با مشارکت یکدیگر ضمن در نظر گرفتن دغدغه‌هایشان، به یک پیشنهاد واحد دست یابند. در مواردی که پیشنهادهای متفاوتی ارائه شوند طبق روال، رأی‌گیری به عمل می‌آید و پیشنهادی که حائز اکثریت آرا شود در دستور کار مجمع قرار می‌گیرد.

تصویب ماده اضطراری یکی از اقدامات و ابعاد مهم در اتحادیه بین‌المجالس جهانی است که باید به تصویب مجمع برسد. ماده اضطراری باید دغدغه جهانی باشد تا در مجمع عمومی امکان رأی‌آوری داشته باشد. برای مثال در صدوسی و ششمین اجلاس در بنگلادش ماده اضطراری برای مقابله با «قحطی و خشکسالی در بخش‌هایی از آفریقا و یمن» به تصویب رسید. موضوع یمن در پیشنهاد اولیه ماده اضطراری نبود و با نقش فعال نمایندگان مجلس شورای اسلامی، به ماده اضطراری افزوده شد. این ماده به جهت قحطی و محکومیت عاملان درگیری مطرح و مورد نظر موافق کشورها قرار گرفت.

در صدوسی و هفتمین اجلاس بین‌المجالس روسیه، ماده اضطراری در رابطه با حمایت از مسلمانان روئینگی میانمار به تصویب رسید. ۷ کشور مسلمان این پیشنهاد را مطرح و با دیپلماسی فعال نمایندگان

مجلس شورای اسلامی به تصویب رسید. در صدوسی و هشتم اجلاسیه که در ژنو برگزار شد، موضوع حمایت از مردم فلسطین به تصویب رسید، زیرا جهانیان نسبت به موضوع انتقال سفارت آمریکا به بیت المقدس، واکنش نشان دادند لذا به موجب تصویب ماده اضطراری، بحث حمایت از فلسطین مورد توجه قرار گرفت.^۱

ب) عضویت جمهوری اسلامی ایران در کمیته اجرایی

تاکنون ۳ نماینده ادوار مجلس شورای اسلامی توانسته‌اند سمت‌های زیر را در اجلاس‌های مختلف اتحادیه بین‌المجالس جهانی کسب کنند:

- عضو هیئت رئیسه کمیته دائمی صلح و امنیت بین‌الملل

- عضو هیئت رئیسه کمیته دائمی امور سازمان ملل متحد

- عضو اصلی کمیته حقوق بشر نمایندگان مجالس و عضو کمیته اجرایی

در یکصدوسی و سومین نشست اتحادیه بین‌المجالس جهانی (۲۵ تا ۲۹ مهرماه ۱۳۹۴) در ژنو، بدون اینکه جمهوری اسلامی ایران از امتیاز میزبانی بهره‌مند باشد جمهوری اسلامی ایران پس از حدود ۵۰ سال، موفق شد از منطقه آسیا - پاسیفیک، به مدت چهار سال نماینده‌ای را در کمیته اجرایی داشته باشد. هیئت پارلمانی جمهوری اسلامی ایران در حالی در یکصدوسی و سومین مجمع اتحادیه بین‌المجالس حضور پیدا کرد که با تقسیم کار بین اعضای هیئت، تلاش شد تا جمهوری اسلامی ایران در تمامی کارگروه‌ها حضور فعال و مثبت داشته باشد.

شایان ذکر است کمیته اجرایی اتحادیه بین‌المجالس جهانی، جلسات خود را در مواقع ضروری در فواصل بین اجلاس‌ها و نیز در زمان برگزاری اجلاس‌های بهاره و پاییزه به صورت غیرعلنی و محرمانه برگزار می‌کند. وزن کمیته اجرایی بین‌المجالس در اجلاس صدوسی و سوم به خاطر ریاست «چودری» از بنگلادش و عضو گروه آسیا - اقیانوسیه، سنگین بود و عضویت جمهوری اسلامی ایران در کمیته اجرایی در آن مقطع یک فرصت مغتنم و ارزشمند به شمار می‌رفت.

اجلاس یکصدوسی و ششم طی ۵ روز با شرکت ۶۰۷ نماینده پارلمان از ۱۲۶ کشور عضو اتحادیه شامل ۴۶ رئیس مجلس، ۳۶ نایب رئیس مجلس و ۱۹۱ نماینده زن از مجالس قانونگذاری جهان در داکا، پایتخت بنگلادش برگزار شد. در این اجلاس، نماینده کشورمان عضو کمیته اجرایی با رأی اعضای کمیته، به عنوان نایب رئیس کمیته اجرایی اتحادیه بین‌المجالس جهانی انتخاب شد. شایان ذکر است در تاریخ اتحادیه بین‌المجالس جهانی، نماینده پارلمان ایران فقط یکبار در سال ۱۳۴۵ به عضویت کمیته اجرایی در آمد، البته در آن مقطع زمانی، نشست بین‌المجالس در ایران برگزار و از فرصت میزبانی استفاده شد و به مدت دو سال به عنوان عضو کمیته اجرایی بین‌المجالس انتخاب شد.

1. <http://www.icana.ir/Fa/News/405792/>

ج) تشکیل کارگروه سوریه

«کارگروه سوریه»^۱ با عضویت ۵ کشور به پیشنهاد نمایندگان مجلس دومای روسیه و مجلس شورای اسلامی جمهوری اسلامی ایران تشکیل شد. در سال اول، روسیه، ایران، نامیبیا، هلند و فرانسه اعضای کارگروه بودند. این کارگروه فعالیتش را از مه ۲۰۱۵ آغاز کرد و نمایندگان مجلس شورای اسلامی، نقش بالایی را در دفاع از منافع ملت مظلوم سوریه ایفا نمودند.

د) خارج شدن طرح حمایت از افراد همجنس‌باز

در کمیته دائمی دموکراسی و حقوق بشر اجلاس صدوسی و هفتم در سنت پترزبورگ روسیه، طرحی مبنی بر حمایت از افراد همجنس‌باز مطرح گردید که در روز پایانی اجلاس و با همکاری شورای اجرایی بین‌المجالس، جمهوری اسلامی ایران و سایر کشورهای مسلمان از دستور کار خارج شد.

جمع‌بندی و نتیجه‌گیری

رویکرد و اهتمام اتحادیه بین‌المجالس جهانی به جوانگرایی، خلاقیت و طرح‌های خلاقانه در ساختار و فرایند تصمیم‌گیری در یک دهه گذشته از یک روند افزایشی برخوردار بوده است. برای مثال در صورت حضور قانونگذاران جوان در شورای اجرایی بین‌المجالس، کشور مذکور می‌تواند یک سهمیه بیشتر در هیئت دیپلماتیک داشته باشد. براساس منشور اتحادیه بین‌المجالس جهانی، نمایندگانی که در زمان انتخاب شدن زیر ۴۵ سال سن داشته باشند در زمره قانونگذاران جوان قرار می‌گیرند. انتشارات اتحادیه بین‌المجالس جهانی هر ساله مهم‌ترین تجارب و دستاوردهای مجالس قانونگذاری را با عنوان «گزارش مجالس قانونگذاری دنیا»^۲ منتشر می‌کند که می‌تواند مورد استفاده مجلس شورای اسلامی قرار گیرد. غربالگری تجارب پارلمان‌های دنیا متناسب با اولویت‌های کشور در گام دوم انقلاب، در کنار بهره‌گیری از نظرات خبرگان مطالعات پارلمانی و نخبگان حقوق اساسی نقش مهمی را در ارتقای کارایی مأموریت‌های قوه مقننه ایفا می‌کند. در این میان تبیین راهبرد دیپلماسی پارلمانی جمهوری اسلامی ایران در افق برنامه هفتم توسعه با مشارکت اداره امور بین‌الملل قوه مقننه، وزارت امور خارجه و مرکز پژوهش‌ها گامی اساسی برای ارتقای اثربخشی فعالیت‌های دیپلماتیک مجلس شورای اسلامی در اتحادیه بین‌المجالس جهانی است. اتخاذ دیپلماسی متوازن عزتمندانه در حاشیه نشست‌های اتحادیه، اقدامی اثربخش برای معاضدت به وزارت امور خارجه و دیپلماسی رسمی کشور است. ارائه طرح‌های ابتکاری و خلاقانه برای کاهش تنش‌ها و استقرار امنیت پایدار در منطقه و نظام بین‌الملل، تبیین نقش مجالس قانونگذاری برای ارتقای امنیت غذایی و رفاه اقشار آسیب‌پذیر به‌ویژه در شرایط کرونا، روشنگری درخصوص جنایات رژیم صهیونیستی و ابعاد تروریسم اقتصادی آمریکا، تلاش برای استقرار چندجانبه‌گرایی در نظام بین‌الملل، شناسایی ظرفیت مجالس قانونگذاری برای توسعه اقتصاد دانش‌بنیان و همچنین ظرفیت‌های مغفول توسعه منطقه‌گرایی پارلمانی از مهم‌ترین مواردی هستند که لازم است در اولویت شورای اجرایی بین‌المجالس جمهوری اسلامی ایران قرار گیرد.

1. Working Group on Syria (WGS)

2. Global Parliamentary Report

منابع و مأخذ

1. <http://www.icana.ir/Fa/News/405792/>
2. <http://www.ipu.org/un-e/un-hearings.htm>
3. <http://www.ipu.org/wmn-e/meeting.htm>
4. <https://www.ipu.org/about-ipu/structure-and-governance/secretary-general>
5. <https://www.ipu.org/about-us/gender-equal-ipu>
6. <https://www.ipu.org/about-us/members/geopolitical-groups>
7. <https://www.ipu.org/about-us/structure/assembly>
8. <https://www.ipu.org/about-us/structure/assembly/committee-democracy-and-human-rights>
9. <https://www.ipu.org/about-us/structure/assembly/committee-peace-and-international-security>
10. <https://www.ipu.org/about-us/structure/assembly/committee-united-nations-affairs>
11. <https://www.ipu.org/about-us/structure/executive-committee/sub-committee-finance>
12. <https://www.ipu.org/about-us/structure/governing-council/forum-women-parliamentarians>
13. <https://www.ipu.org/forum-young-parliamentarians>
14. <https://www.ipu.org/national-parliaments>
15. <https://www.ipu.org/news/press-releases/2022-03/ipu-assembly-calls-parliamentary-diplomacy-end-war-in-ukraine>
16. <https://www.ipu.org/news/press-releases/2022-03/new-ipu-report-more-women-in-parliament-and-more-countries-with-gender-parity>
17. https://www.ipu.org/sites/default/files/documents/statutes_-_april_2017-final-e.pdf#page=34
18. Peaceful resolution of the War in Ukraine, respecting international law, the Charter of the United Nations and Territorial Integrity, Resolution adopted by consensus by the 144th IPU Assembly (Nusa Dua, 23 March 2022)
19. Source: <http://www.ipu.org>
20. United Nations General Assembly Session 51 *Resolution 7. A/RES/51/7* 7 November 1996. Retrieved 2007-09-10.
21. United Nations General Assembly Session 57 *Resolution 32. A/RES/57/32*
22. Cooperation between the United Nations and Inter – Parliamentary Union, <http://www.ipu.org>, 11 November 2008
23. <http://www.ipu.org>
24. <https://www.ipu.org/about-us/structure/secretariat>
25. <https://www.ipu.org/resources/publications/reports/2022-03/global-parliamentary-report-2022>
26. Statutes of the Interparliamentary Union, <http://www.ipu.org/strct-e/statutes-new.htm>

